

Correctievoorschrift VWO

2023

tijdvak 2

bedrijfseconomie

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 3.21, 3.24 en 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 3.21 t/m 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommiteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommiteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Als het antwoord op een andere manier is gegeven, maar onomstotelijk vaststaat dat het juist is, dan moet dit antwoord ook goed gerekend worden. Voor het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.
- NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*
Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 *T.a.v. het verkeer tussen examinerator en gecommiteerde (eerste en tweede corrector):*
Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 *T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:*
Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen is de volgende vakspecifieke regel vastgesteld:

Voor rekenfouten worden geen scorepunten afgetrokken. Wanneer echter de kandidaat bij een berekening kennelijk verzuimd heeft door schatting controle op het antwoord uit te oefenen, wordt voor deze fouten één scorepunt afgetrokken tot een maximum van twee scorepunten per opgave.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Opgave 1

1 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn:

- Marloes heeft vergeleken met het pensioenfonds minder kennis van beleggen (waardoor het rendement lager zal zijn dan bij deelneming in een pensioenfonds).
- Bij zelf beleggen zijn er geen schaalvoordelen / zijn de kosten van beleggen hoger, (waardoor het rendement lager is).

per juist antwoord 1

2 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn:

- In loondienst kan Marloes aanspraak maken op werknemersverzekeringen (dit kan niet als ondernemer).
- In loondienst is haar inkomen zekerder (dan als ondernemer).

per juist antwoord 1

3 maximumscore 2

- Een vergoeding bij ontslag: onjuist:
Omdat Marloes zelf ontslag neemt, krijgt ze geen transitievergoeding 1
- Direct pensioen ontvangen: onjuist:
Marloes zal minimaal tot haar pensioengerechtigde leeftijd moeten wachten om een uitkering van het pensioenfonds te krijgen 1

4 maximumscore 3

- Productbeleid: Marloes weet haar product (dienst) af te stemmen op wat de klant nodig heeft / (oud) stagiaires kunnen huiswerkbegeleiding geven 1
- Plaatsbeleid: Marloes kan gebruik maken van de klaslokalen van de ex-middelbare school 1
- Promotiebeleid: Marloes zal de plaatselijke voetbalclub gaan sponsoren 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 2

5 maximumscore 2

- Bij een bv zijn de aandeelhouders niet aansprakelijk met hun privé-vermogen / hoofdelijk aansprakelijk voor schulden van de bv 1
- De borgstellingen zorgen ervoor dat ze (door het afgeven) wel privé aansprakelijk zijn voor schulden van de bv, waardoor de bank meer zekerheid heeft dat aan de betalingsverplichting wordt voldaan 1

6 maximumscore 1

Nee, want dit is een risico voor de eigenaren privé en niet voor het bedrijf/de onderneming.

7 maximumscore 1

afschrijving pand: $\frac{505.000}{40} = 12.625$

afschrijving licentie: 10.000

totaal € 22.625

8 maximumscore 3

- totale activa na 6 jaar:

licentie: $80.000 - 6 \times 10.000 =$	20.000	
pand: $505.000 - 6 \times 12.625 =$	429.250	
voorraad:	400.000	
debiteuren:	140.000	
liquide middelen:	<u>55.000</u>	
totaal activa	1.044.250	1
- totaal vreemd vermogen na 6 jaar:

$505.000 + 280.000 - 6 \times 25.250 =$	633.500	1
---	---------	---
- $\frac{1.044.250}{633.500} \times 100\% = 165\%$ 1

of

- totaal vreemd vermogen na 6 jaar:

$505.000 + 280.000 - 6 \times 25.250 =$	633.500	1
---	---------	---
- totaal vermogen na 6 jaar:

$300.000 + 95.000 + 15.750 + 633.500 =$	1.044.250	1
---	-----------	---
- $\frac{1.044.250}{633.500} \times 100\% = 165\%$ 1

Vraag	Antwoord	Scores
9	maximumscore 1 $1.250.000 - 810.000 - 22.625$ (vraag 7) – $287.050 = 130.325$ $130.325 \times (1 - 0,149) = \text{€ } 110.906,58$	
	<i>Opmerking</i> <i>Wanneer niet op eurocenten wordt afgerond geen scorepunten aftrekken.</i>	
10	maximumscore 3	
	<ul style="list-style-type: none"> resultaat na vpb: $110.906,58$ (zie vraag 9) reserve: <u>$50.000,00$</u> beschikbaar voor dividend: $\text{€ } 60.906,58$ 	1
	<ul style="list-style-type: none"> 5.000 aandelen: 2.000 aan HUB + 3.000 ($\frac{300.000}{100}$) van Eline en Peter. totaal benodigd dividend $5.000 \times 10,27 = \text{€ } 51.350$ 	2
11	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> agio per aandeel: $(131,67 \times 1,20 - 100) = 58$ totale agio op aandelen $2.000 \times 58 = \text{€ } 116.000$ 	1 1
12	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> De cashflow bestaat uit resultaat + afschrijvingen Het resultaat wordt beïnvloed door de gekozen afschrijvingsmethode en is dus te beïnvloeden (Het resultaat geeft oom Zuiker een vertekend beeld hoe de onderneming gepresteerd heeft) 	1 1
	of	
	<ul style="list-style-type: none"> Het risico voor oom Zuiker is dat hij geen interest en aflossing ontvangt. De cashflow geeft (bij benadering) de geldstroom weer, waaruit de interest en aflossing betaald worden Het resultaat geeft niet aan of er voldoende geld beschikbaar is om de interest en aflossing te betalen 	1 1
13	maximumscore 1 $110.906,58$ (vraag 9) + 22.625 (vraag 7) = $\text{€ } 133.531,58$ (€133.531,58 is hoger dan € 130.000)	
14	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> $2.000 \times 158 = \text{€ } 316.000$ ontvangst uit emissie $505.000 - 316.000 = \text{€ } 189.000$ is de hoogte van de aanvullende lening 	1 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

15 maximumscore 5

uitgaven	berekeningen:	
	mogelijkheid a	mogelijkheid b
totale interest over de lening voor 2 jaar	$505.000 \times 0,04 = 20.200$ $479.750 \times 0,04 = \underline{19.190}$ 39.390	18.614,20
totale aflossing over 2 jaar	$25.250 \times 2 = 50.500$	11.717,49
uitgekeerd dividend aan HUP		$2.000 \times 10,27 \times 2 = 41.080,00$
totale uitgaven	€ 89.890	€ 71.411,69

Bedragen ten behoeve van mogelijkheid b:

	schuld op 1 januari	interest 5%	annuïteit	aflossing
2022	€ 189.000,00	€ 9.450,00	€ 15.165,85	€ 5.715,85
2023	€ 183.284,15	€ 9.164,21	€ 15.165,85	€ 6.001,64
totaal over 2 jaar		€ 18.614,21		€ 11.717,49

- 89.890 1
- 11.717,49 1
- 41.080,00 1
- 18.614,20 1
- Er wordt gekozen voor mogelijkheid **b**, omdat $71.411,69 < 89.890$ 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 3

16 maximumscore 2

Bij beschikbaar stellen van (maximaal) cashdividend daalt het eigen vermogen en neemt het kort vreemd vermogen toe (en verslechtert de solvabiliteit).

Opmerking

Bij het antwoord: 'Bij uitkeren van (maximaal) cashdividend daalt het eigen vermogen na winstverdeling (en verslechtert de solvabiliteit)', kunnen 2 scorepunten worden toegekend.

17 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Een gezonde solvabiliteitspositie kan leiden tot een lager interestpercentage / Als gevolg van een gezondere vermogenspositie kan er tegen een lagere interestvergoeding geleend worden 1
- Lagere interestkosten verbeteren het resultaat, wat kan leiden tot meer vraag naar aandelen Beter Bed/hogere beurskoers 1

18 maximumscore 2

- Conflict: behoud koopkracht versus winstgevendheid / dividend. Werknemers willen behoud van koopkracht / een zo hoog mogelijk loon, wat kan leiden tot een lagere winst 1
- Voor aandeelhouders zijn hogere winsten en dividenduitkeringen van belang 1

of

- Conflict: behoud werkgelegenheid versus winstgevendheid/dividend. Om hoge winsten te behalen zullen aandeelhouders goedkoop willen produceren / de loonkosten verlagen / personeel ontslaan 1
- Werknemers zullen hiermee niet akkoord gaan 1

Opgave 4

19 maximumscore 2

- besloten vennootschap / bv 1
- De aandelen worden niet in het openbaar verhandeld 1

Opmerking

Het tweede scorepunt alleen toekennen als het eerste scorepunt is behaald.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

20 maximumscore 2

- Door reservering te verplichten, kan er minder dividend uitgekeerd worden 1
- en nemen de liquide middelen minder af 1

21 maximumscore 5

- Afspraak 1 en 3:
deel van het eigen vermogen op 1 januari 2010:
 $\frac{1}{3}$ van 30.000 x $1,06^{12} = 20.121,96$ 1
- Afspraak 2 en 3:
deel van de winstreserveringen
2012: $\frac{1}{3}$ deel van $(9.000 + 9.000) \times 1,06^{10} = 10.745,09$ 1
- $a = 1$; $r = 1,06$; $n = 10$; $S = 13,18079494$
2013 tot en met 2022: $\frac{1}{3}$ deel van $9.000 \times 13,18079494 = 39.542,38$ 2
- uitkoopsom: $20.121,96 + 10.745,09 + 39.542,38 = \text{€ } 70.409,43$ 1

of bij stortingen tot en met 1 januari 2017:

- Afspraak 1 en 3:
deel van het eigen vermogen op 1 januari 2010:
2012: $\frac{1}{3}$ deel van $30.000 \times 1,06^{12} = 20.121,96$ 1
- Afspraak 2 en 3:
deel van de winstreserveringen
2012: $\frac{1}{3}$ deel van $(9.000 + 9.000) \times 1,06^{10} = 10.745,09$ 1
- $a = 1,06^5$; $r = 1,06$; $n = 5$; $S = 7,543701982$
2013 tot en met 2017: $\frac{1}{3}$ deel van $9.000 \times 7,543701982 = 22.631,11$ 2
- uitkoopsom: $20.121,96 + 10.745,09 + 22.631,11 = \text{€ } 53.498,16$ 1

22 maximumscore 1

De rechtsvorm blijft onveranderd, omdat het eigen vermogen van de onderneming bestaat uit aandelen die niet openbaar te verhandelen zijn.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 5

23 maximumscore 2

Voorbeelden van een goed antwoord zijn:

- klantloyaliteit: (prestatie-indicator) herhalingsaankopen
- tevredenheid van werknemers: (prestatie-indicator) percentage ziekteverzuim / personeelsverloop

per juist antwoord 1

24 maximumscore 2

- push-strategie 1
- de onderneming probeert de verkoop te stimuleren door het geven van kortingen aan de bedrijven (organisaties) / de actie is gericht op de directe afnemers 1

Opmerking

Het tweede scorepunt alleen toekennen als het eerste scorepunt is behaald.

25 maximumscore 1

Immateriële vaste activa

26 maximumscore 3

- Constant (C/N): $\frac{4 \times 60.000 + 150.000 + 224.400}{0,80 \times 800.000} = 0,08$ 2

- Filtermateriaal: $\frac{1}{5} \times 4 = 0,80$
- Overig variabele kosten 0,22
- Variabel 1,02

- Kostprijs (1,02 + 0,08) € 1,10 1

Opmerking:

Als er wordt gerekend met 16 medewerkers geen scorepunt aftrekken.

27 maximumscore 2

$0,90 \times 800.000 \times 3 \times (1,25 - 1,10) = € 324.000$ positief/+/- voordelig

Opmerking

Per gemaakte fout 1 scorepunt in mindering brengen.

Vraag	Antwoord	Scores
28	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • De verhoging van de verkoopprijs kan hebben geleid tot minder afzet • waardoor er een afwijking is tussen werkelijke en normale afzet en het bezettingsresultaat afneemt 	1 1
29	<p>maximumscore 2</p> <p>Efficiencyresultaat $(sh - wh) \times sp: (2.040.000 \times 0,2 - wh) \times 4 = - 40.800$ $wh = 418.200$ meter</p> <p><i>Opmerking</i> <i>Per gemaakte fout 1 scorepunt in mindering brengen.</i></p>	
30	<p>maximumscore 2</p> <p>Prijsresultaat: $(sp - wp) \times wh: (4 - 4,40) \times 418.200 = \text{€ } 167.280$ nadelig/ - / negatief</p> <p><i>Opmerking</i> <i>Per gemaakte fout 1 scorepunt in mindering brengen.</i></p>	

Opgave 6

31	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> – gezagsverhouding – arbeidsverplichting – loon/vergoeding voor arbeid <p>Indien drie antwoorden juist 2 Indien twee antwoorden juist 1 Indien minder dan twee antwoorden juist 0</p>	
32	<p>maximumscore 1</p> <p>Bij deze vraag moet het scorepunt altijd worden toegekend, ongeacht of er wel of geen antwoord is gegeven en ongeacht het gegeven antwoord.</p> <p><i>Toelichting</i> <i>De zin die in het antwoord moet worden geciteerd is niet eenduidig. Hierdoor is de vraag voor leerlingen niet goed te beantwoorden.</i></p>	

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per examinator in de applicatie Wolf.
Accordeer deze gegevens voor Cito uiterlijk op 26 juni.

6 Bronvermeldingen

opgave 3 Beter Bed (aangepast)

opgave 6 De Telegraaf, 3 mei 2022

overige bronnen: Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2023